

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและวิธีการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจุบันการเลี้ยงปลาน้ำจืดของประเทศไทยชนิดต่าง ๆ เช่น ปลานิล ปลากระพงขาว ปลาสลิด เป็นต้น ได้เปลี่ยนจากการเลี้ยงเพื่อการบริโภคในครัวเรือนมาเป็นการเลี้ยงในเชิงเศรษฐกิจ และจัดได้ว่าเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรชาวประมงมากกว่าเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะปลูก ดังนั้นจึงมีผู้นิยมทำการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการลงทุนเลี้ยงปลาต่าง ๆ เพื่อใช้ในการตัดสินใจ โดยพิจารณาจากต้นทุนและผลตอบแทนที่จะได้รับจากโครงการลงทุนดังกล่าว เช่น

ศราวุธ เจงโสภา ศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืดปัตตานี¹ ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนด้านการเงินของการเลี้ยงปลาสลิดแบบพัฒนาในพื้นที่ดินพรุ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบอัตราการเจริญเติบโต ผลผลิต ต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนการลงทุนของการเลี้ยงปลาสลิดแบบพัฒนาในบ่อดินพรุ โดยรวบรวมข้อมูลจากบ่อปลาเกษตรกร ขนาด 2,000 ตารางเมตร จำนวน 2 บ่อ อัตราปล่อย 5 ตัว/ตารางเมตร หรือ 10,000 ตัว/บ่อ และในแปลงนาปลาสลิดขนาด 10 ไร่ จำนวน 2 แปลง ปล่อยพ่อแม่ปลา 350 คู่/แปลง ในอำเภอดากโบ จังหวัดนราธิวาส ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ.2536 ถึง เดือนกันยายนพ.ศ. 2537 ระยะเวลา 12 เดือน ผลการศึกษาพบว่า การลงทุนในพื้นที่เลี้ยงขนาด 10 ไร่ ระยะเวลา 10 ปี ณ อัตราคิดลดร้อยละ 13 การเลี้ยงปลาสลิดในบ่อดินพรุ พบว่ามีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 46,788 บาท อัตราผลตอบแทนภายในร้อยละ 18.77 และอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน 1.0635 ส่วนการเลี้ยงในแปลงนา มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ 467.62 บาท อัตราผลตอบแทนภายในร้อยละ 13.21 และอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน 1.0023

กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร² สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ทำการศึกษา “ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตสัตว์น้ำจืดที่สำคัญของประเทศไทย 2527/2528 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา

¹ ศราวุธ เจงโสภา. “การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนด้านการเงินของการเลี้ยงปลาสลิดแบบพัฒนาในพื้นที่พรุ”. วารสารการประมง 5(2538):411-427.

² กองวิจัยเศรษฐกิจและการเกษตร. ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตสัตว์น้ำจืด. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ตุลาคม 2528.

ถึงลักษณะการผลิตโดยทั่วไป ลักษณะโครงสร้างของการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทนในการประกอบธุรกิจการประมงน้ำจืดของประเทศไทย ซึ่งได้แก่ ปลาช่อน ปลาคูกด้าน ปลาสวาย ปลานิล ปลายี่สก กุ้งก้ามกราม และปลาไน รวม 7 ชนิด โดยเฉพาะผลการศึกษาปลานิล พบว่าได้แบ่งต้นทุนออกเป็น 2 ชนิด คือ ต้นทุนผันแปร (เช่น ค่าเตรียมบ่ออนุบาล ค่าเตรียมบ่อเพาะเลี้ยง ค่าพันธุ์ปลา ค่าอาหาร ค่าซ่อมแซม เป็นต้น) และ ต้นทุนคงที่ (เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าเสื่อมราคา อุปกรณ์ เป็นต้น) โดยฟาร์มปลานิลเฉลี่ยทุกขนาดให้ผลดังนี้

- ขนาดบ่อเพาะเลี้ยงเฉลี่ยต่อฟาร์ม (ไร่)	24.23
- ผลผลิตเฉลี่ยต่อฟาร์ม (กก.)	35,193.34
- ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กก.)	1,452.47
- ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อฟาร์ม (บาท)	298,009.52
- ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ (บาท)	12,290.20
- ต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยต่อ กก. (บาท)	8.47
- ราคาเฉลี่ยที่ชาวประมงขายได้ต่อ กก.(บาท)	10.95
- เป็นรายได้ทั้งหมดต่อฟาร์ม (บาท)	385,367.07
- เป็นรายได้ทั้งหมดต่อไร่ (บาท)	15,904.55
- เป็นกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อฟาร์ม (บาท)	87,357.54
- เป็นกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อไร่ (บาท)	3,605.35

ประภัสร์ ศิริสัมพันธ์นาวา³ คณะเกษตรศาสตร์บางพระ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. (2543) ศึกษาความเป็นไปได้ด้านเทคนิคการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังบนบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ด้านเทคนิคการเลี้ยงและเพื่อพิจารณาความเหมาะสมด้านต้นทุนการผลิตปลากะพงขาวและผลตอบแทนจากการเลี้ยงปลากะพงขาว โดยพิจารณาจากโครงสร้างการลงทุนและความคุ้มค่าจากการลงทุน ผลการทดลองปรากฏว่าการเลี้ยงปลากะพงขาวที่ใช้เทคนิคการให้อาหารแบบวางถาด ในระยะการเลี้ยง จำนวน 180 วันปล่อยลูกปลาขนาด 4 นิ้วจำนวนครั้งละ 1,500 ตัว ให้อาหารวันละ 2 ครั้ง มีผลผลิตเฉลี่ยต่อครั้งเท่ากับ 699.77 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ยต่องวดเท่ากับ 1,745.26 กิโลกรัม น้ำหนัก ต่อตัวเฉลี่ย 505 กรัม อัตรารอดอยู่ระหว่างร้อยละ 70 – ร้อยละ 95.5 โครงสร้างการลงทุนเลี้ยง ปลากะพงขาวที่ใช้

³ ประภัสร์ ศิริสัมพันธ์นาวา.”ความเป็นไปได้ด้านเทคนิคการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังบนบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำ”. คณะเกษตรศาสตร์บางพระ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.

เทคนิคการให้อาหารแบบวางถาด ประกอบด้วยต้นทุนเริ่มแรก (Initial Cost) เฉลี่ยต่อเนื้อที่ 120 ตารางเมตร เท่ากับ 18,807 บาท ทุนดำเนินการ (Operating Cost) เฉลี่ยต่องวดเท่ากับ 115,751 บาท การลงทุนมีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 4.27 งวด ยอดขายคุ้มกำไร (ร้อยละ 10 ของทุนดำเนินการ) เท่ากับ 152,037.07 บาทต่องวด ยอดขายจริงงวดละ 157,073.40 บาท ผลผลิตจากเลี้ยงปลากระพงขาวที่ใช้เทคนิคการให้อาหารแบบวางถาด สามารถนำออกจำหน่ายในตลาดได้เฉลี่ยวันละ 23.25 กิโลกรัม และสามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรโดยเฉลี่ยวันละ 2,022.75 บาท

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนการลงทุนจากการเลี้ยงปลานิลของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิล ในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สรุปแนวคิดในการศึกษาดังนี้

1. ใน การศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนการลงทุนจากการเลี้ยงปลานิล ทำการศึกษาจากการเลี้ยงปลานิลในบ่อดินของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในอำเภอพาน จำนวน 140 ราย ที่ทำการเลี้ยงระหว่างปี พ.ศ.2543 – พ.ศ.2544

2. ทำการศึกษาด้านทุนการเลี้ยงปลานิล ซึ่งประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน และ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และศึกษาจากค่าใช้จ่ายในแต่ละรุ่นของการเลี้ยงปลานิลโดยใช้วิธีถ่วงเฉลี่ยต่อบ่อ ดังนี้

ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุน หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาที่ดิน ค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภค เพื่อให้ที่ดินพร้อมใช้งาน การขุดบ่อเลี้ยงปลา อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลา

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน หมายถึง เงินที่จะต้องลงทุนในค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ก่อนที่จะเกิดรายได้ ได้แก่ ค่าพันธุ์ปลา ค่าอาหาร ค่ายารักษาโรค ค่าแรงงาน ค่าน้ำมันและค่าไฟฟ้า ภาษีที่ดิน เป็นต้น

3. การศึกษาผลตอบแทนเพื่อคำนวณหารายได้จาก การดำเนินงาน ได้แก่ การจำหน่ายปลานิล เป็นหลัก

4. ทำการประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับจากการเลี้ยงปลานิลโดยใช้ วิธีการวิเคราะห์ส่วนลด (Discounts Approach) เพื่อให้ผลตอบแทนและต้นทุนที่เกิดขึ้นในอนาคต เกิดความแม่นยำถูกต้องในการประเมินโครงการ โดยการคิดลดการคาดคะเนกระแสการไหลของเงินสดในโครงการ ซึ่งประกอบด้วย กระแสเงินสดรับหรือรายได้ กระแสเงินสดจ่ายหรือต้นทุน และกระแสเงินสดสุทธิ เพื่อใช้วิเคราะห์หามูลค่าปัจจุบันสุทธิ อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน การประเมินโครงการโดยไม่คำนึงถึงค่าของเงิน ได้แก่

4.1 วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value Method :NPV)

มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการลงทุนเป็นการเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินเข้ากับกระแสเงินออกของโครงการ โดยคิดอัตราลดตามอัตราผลตอบแทนที่หน่วยธุรกิจต้องการตามสูตรดังนี้

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{(R_t - C_t)}{(1 + i)^t}$$

โดยกำหนดให้

- NPV = มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ
 R_t = ผลตอบแทนในปีที่ t
 i = อัตราส่วนลดหรืออัตราดอกเบี้ย
 C_t = เงินลงทุนสุทธิของโครงการ ปีที่ t
 t = ปีของโครงการคือ ปีที่ $0,1,2,\dots,n$
 n = อายุของโครงการ²

4.2 วิธีระยะเวลาคืนทุน (Payback Period Method : PB)

ระยะเวลาคืนทุน แสดงให้ผู้ลงทุนทราบว่าระยะเวลาสั้นเท่าใดที่ผู้ลงทุนจะได้รับเงินลงทุนคืนมา และมีประโยชน์สำหรับผู้ลงทุนในกรณีที่มีปัญหาเรื่องสภาพคล่องทางการเงินของการดำเนินงานหาระยะเวลาคืนทุนสามารถแบ่งได้ 2 กรณีคือ

กรณีที่ 1 เมื่อเงินสดเข้าแต่ละปีเท่ากันทุกปี คำนวณได้จาก

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \text{เงินลงทุน} / \text{เงินสดเข้ารายปี}$$

กรณีที่ 2 กรณีที่เงินสดเข้าในแต่ละปีไม่เท่ากัน จะคำนวณระยะเวลาคืนทุน โดยการรวมกระแสเงินสดเข้าของแต่ละปีเรียงตามลำดับปีที่ได้รับจนกระทั่งจำนวนเงินรวมทั้งสิ้นจะเท่ากับเงินที่จ่ายลงทุน

4.3 อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (Interest Rate of Return)

อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน หรือ IRR คือ อัตราส่วนลดที่จะทำให้ มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนที่จะได้รับในอนาคตเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุนสุทธิของโครงการพอดี

² รศ.เบญจวรรณ รัชส์ฐิติ.การเงินธุรกิจ,หน้า 197.

การหา IRR เริ่มจากหักผลตอบแทนค่าใช้จ่ายเป็นปี ๆ ไปตลอดชั่วอายุของ โครงการ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนสุทธิในแต่ละปี และหาอัตราส่วนลดที่จะทำให้ผลรวมของมูลค่า ปัจจุบันรวมกันมีค่าเท่ากับ 0

$$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{(R_t - C_t)}{(1+i)^t}$$

โดยที่

i	=	IRR
C_t	=	เงินลงทุนสุทธิของโครงการปีที่ t
R_t	=	ผลตอบแทนปีที่ t
t	=	ปีของโครงการคือ ปีที่ 0,1,2,.....,n
n	=	อายุโครงการ

ปีที่ 0 คือ ปีที่มีการลงทุนเริ่มแรก

เกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการตัดสินใจการลงทุนดังที่กล่าวมาแล้ว จะทำให้ผู้วิเคราะห์โครงการลงทุนตัดสินใจว่าควรลงทุนในโครงการนั้น ๆ หรือไม่ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ที่ให้ค่าต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ถือว่าเป็นผลการวิเคราะห์โครงการที่น่าตัดสินใจลงทุน

มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่ามากกว่า 0

อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน มีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำหรือสูงกว่าต้นทุนของเงินทุน เช่น อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในปัจจุบัน เป็นต้น

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนได้กำหนดขั้นตอนศึกษาไว้ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยรวบรวมจากแบบสอบถามที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 140 ราย ที่เริ่มเลี้ยงในปี 2542 และเกิดรายได้ระหว่างปี พ.ศ. 2543 – พ.ศ.2544

2. การจัดทำข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากการสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม Microsoft Excel โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของสถานภาพของกลุ่มเกษตรกร
- 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทน ประกอบด้วย รายได้จากการจำหน่ายปลานิล
- 2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย ประกอบด้วย
  - ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ได้แก่
    - ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาที่ดิน
    - ค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงปลานิล
    - ค่าใช้จ่ายในการจับบ่อปลา
  - ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย
    - ค่าเตรียมบ่อเพาะเลี้ยงปลานิล
    - ค่าพันธุ์ปลานิล
    - ค่าอาหารปลานิล
    - ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง
    - ค่าใช้จ่ายในการจับปลาเพื่อจำหน่าย

3. วิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุน โดยใช้เครื่องมือทางการเงิน

4 วิธี ดังนี้

- 3.1 วิธีระยะเวลาคืนทุน (Payback Period)
- 3.2 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value = NPV)
- 3.3 อัตราผลตอบแทน (Internal Rate of Return = IRR)
- 3.4 วิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Break-Even-Point)

ในการวิเคราะห์ทางการเงินเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทน ได้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ทำการวิเคราะห์ค่าต่าง ๆ ทางการเงิน

4. สรุปผลและเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติตามที่ได้จากการศึกษาทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ